

Uredništvo in uprava:
Strossmajerjev trg 1 / Tel. št. 78

Leto XXIV Št. 25.
Kranj, 22. junija 1940.

Izhaja vsako soboto
Naročnina: celoletno din 40,
polletno din 20, četrtletno din 10

Odkod angleško - francoska nepripravljenost?

Monakovo

Monakovo, živahno središče dobrodušnih Bavorcev, mesto umetnikov in umetniških galerij, kraj veselih predpustnih karnevalov in končno izhodišče in žarišče gibanja narodnega socializma — čegar zvok in ime je ta teden preletelo zopet vso zemeljsko oblo, stopa ponovno v povojno zgodovino kot kraj važnih odločitev. Tu sta se v torko popoldne sestala Hitler in Mussolini, da skupno določita pogoje za sklenitev miru s premagano Francijo. Nemški in italijanski listi so pripisovali temu sestanku zgodovinski pomen, ker se je baje v teh dogovorih pretresala usoda bodoče Evrope.

Ni se minilo polni dve leti, ko je Monakovo zopet stopilo v ospredje evropskega zanimanja. V zelo svežem in bolečem spominu nam je namreč Monakovo iz 1. 1938. Takrat septembra meseca so v tej lepi bavarski prestolnici v vzhodju bavarskih Alp štirje državni ministri — Chamberlain, Hitler, Mussolini in Daladier — se sestali, da bi razpravljali o usodi Češkoslovaške in ji krojili usodo. Hitler in Mussolini sta bila v stanu vreči na mizo močnejše adute zato sta se Chamberlain in Daladier morala zadovoljiti samo kot opazovalca ter brez ugovorov vzeti na znanje že vnaprej vidne in storjene sklepe. Morala sta celo oficijelno sankcionirati to, kar morda v srcu nista želela. Verovaja sta pač, da bo s tem ohranjen mir, in v dosegu miru niso prevedike nobene živje, zlasti če cenijo plača tretji.

Močno opazilo pa se je pri tej konferenci dejstvo, da nanjo ni bila pozvana Sovjetska Rusija, ki je bila zaveznica Češkoslovaške in od nastopa katere bi morda konferenca izpadla čisto drugače in v drug prilog. To je bil eden izmed zelo globokih vzrokov, da je tudi Rusija kasneje prevrnila svojo politiko — seveda na veliko škodo obeh zaveznikov.

Rekapitulacija teh zgodovinskih dogodkov in reminiscenc se nam je zdela potrebna zato, da bomo lažje razumeli dogodke, ki so se odgivali usodne štiri ure v torko popoldne. Ni še namreč preteklo dve leti, ko se je v Monakovem odločevalo o usodi vesleje Francije, ki je takrat hladnokrvno in brez protesta podpisala usodo Češkoslovaške. Njena usoda je danes brez dvoma hujša od tragičnega konca Češke. Ta je danes kot protektorat vključena v okvir nemškega Rajha, prihranjena pa so ji bile vojne grozote in strahote. Te je Francija okusila na svoji koži kot še morda nikdar v svoji zgodovini in po trenutnih auspicijih njena bodočnost ni prav nič rožnata. Ze sedaj so bile vojne žrtve zelo težke ne samo za armado, nego za vse francosko prebivalstvo, mirovni pogoji bodo pa verjetno še težji in bolj obremenilni ter poniževalni in le še čudež more danes Francijo rešiti iz vseh teh stisk. S tem mirom se namreč zaključuje vojna osištih držav proti Franciji po devetih mescih vojne napovedi in po 36 dneh strašnih bojov.

Monakovo pa ne bo prišlo v zgodovino samo kot kraj konference štirih velesil iz 1. 1938, ko se je zdela, da se bo uresničila Mussolinijeva zamisel v smislu katere naj bi vsa sporna vprašanja v Evropi reševal direktorij štirih, ki bi izvajal tutorstvo nad malimi narodi in državami in bi nadomeščal že umirajočo Zvezu narodov — s čemer so zlasti hoteli odriniti od soodločanja v Evropi Sovjetsko Rusijo, ki je ravno tedaj po prizadevanju komisarja za zunanje zadeve Litvinova postala Zvezna članica. Tudi ne bo prišlo v zgodovinske anale samo kot kraj Hitlerjevega in Mussolinijevega

Spričo stalnih neuspehov zaveznikov na zahodni fronti, katerim se je sedaj pridružil še diplomatski poraz — namreč vstop Italije v vojno, v vojaškem pogledu pa popoln zlom francoske armade, se svet sprašuje odkod nepripravljenost zaveznikov na vse današnje dogodke. Ali mar Angleži in Francozi niso vedeli, da in kako so se njihovi današnji sovražniki pripravljali na boj. Vedeli so že za vse te priprave, toda računali so, da se njim ne bo treba bojevati, ali pa šele nazadnje, zato pa tudi niso svojega gospodarstva pravočasno prevrtili za vojne potrebe. O teh napačnih kalkulacijah in njih izvirajočih posledicah, o vsej nepripravljenosti ter o delu in skrbi sedanje angleške vlade, da z izrednimi napori in tudi z izrednimi sredstvi nadoknadi zamujeno, prav zanimivo razpravlja v številki z dne 12. junija „Trgovski list“, katerega uredništvo in razmišljanja podajamo v naslednjem našim bralcem.

Večja intenzivnost britanskega vojnega gospodarstva

Silno mnogo je zamudila Anglija v svojih vojnih pripravah, kar se je zlasti pokazalo po vdoru Nemčije v Belgijo in Nizozemsko. Takrat se je izkazalo, da nimajo zavezniki enakovrednega vojnega materiala, ki bi ga mogli postaviti proti Nemcem. Mogočim 75 tonačim nemškimi tankom niso mogli zavezniki odgovoriti z enako močnim orožjem. Izkazalo se je nadalje, da so angleška tovska in bombna letala boljša od nemških, toda njih število je bilo mnogo premajhno, da bi moglo v resnici zadržati nemško prodiranje. Londonski list „Times“ je z vso odkritostnostjo vse to poudaril ter zahteval, da se zamujeno čim prej popravi. Krivda za to neverjetno zaostalost v oboroževanju pa zadene prejšnjo francosko in angleško vlado, ki sta zato tudi morali odstopiti. (Op. ured. Podčrtaj mi!)

Churchillova vlada je imela pogum, da je napravila iz tega stanja potrebne zaključke in zato si je dala izglasovati nova zastina pooblastila, ki dajejo vladi vso potrebno moč, da poveča vojno proizvodnjo. V dveh urah so bila ta pooblastila sprejeta in uveljavljena.

sestanka po porazu Francije — ampak bo postalo pojem kunktatorske politike popuščanja, zavlačevanja pripravljenosti vojske obrambe države in neprestanega umikanja Anglije in Francije pred vedno bolj grozečimi dogodki, pred obračunom, ki je bil neizogiben.

Ce je to popuščanje in umikanje izviralo iz nepoučenosti in lahkovernosti, se da do neke mere še opravičiti, če pa je izviralo iz notranjih neredov in razkroja državne organizacije in discipline od najvišjega do najnižjega mesta, iz prevladovanja lastnih materialnih interesov in strahu pred žrtvami ter doprinosom za domovino, vsled brezbrizja višjih degeneriranih vladajočih kast — ali celo, kot smo že tuji ugotovili, iz kalkulacije, — potem je bilo to sramotno in gnusno početje.

Narod sam in vsa ljudstva, ki so že okusila vojne grozote ter doprinesla tako ogromne žrtve, so nedolžna in neodgovorna spričo neuvidevnosti in nemarnosti odločujočih politikov. Tragedija Francije pa kaže vsem državljanom klasičen primer in vzgled, kako se ne sme vladati, kako je treba vse nevarnosti naprej predvidevati, se nanje pripraviti že v mirnem času, kajti ko je sovražnik v deželi, je že prepozno. Vodstvo države pa naj bi se

kar najbolj jasno dokazuje, kako silno nujno je bilo, da se zamujeno čim prej popravi. Kajti pomisliti je treba, da dajejo ta pooblastila vladi tako velikansko moč, da je Anglija postala čez noč diktatorska država. V hudi stiski so bili ozirni na stare parlamentarne tradicije brez pomena.

Uvidevni gospodarski politiki Anglije so sicer že davno spoznali, da ne more Anglija zadovoljivo povečati svoje vojne proizvodnje, če se ne omeje nekatere pravice, tako delavstva kot podjetnikov. Dokler so bili rentabilitetni ozirni za podjetnike najvažnejši, se vojna proizvodnja ni mogla prav razviti. A tudi nekatere delavske pravice, ki so jih priborile strokovne organizacije v dolgoletnih bojih, so ovirale dvig proizvodnje. Tako zlasti stroga omejitev delovne dobe, odklanjanje nastavitve novih, ne popolaoma izvažanih delavcev. Mesec dolgo se je nadalje razpravljalo, če se smejo žene nastaviti v vojni industriji. Šele sedaj, ko je delavska stranka v vladi, je bilo to vprašanje hitro rešeno in računajo, da bodo nastavili v industriji 1 do 2 milijona žen. Pri tem bodo polagoma dobile vsi plačo kot delavci, kar bi bilo včasih tudi nedosegljivo. Med zaslinimi uredbami je zlasti važna uredba, ki je odpravila časovno omejitev urnikov. V municijskih tovarnah se bo odslaj delalo po 24 ur na dan in tudi nedeljski počitek je izgubil svojo veljavo.

Največja ovira za znaten dvig vojne proizvodnje v Angliji pa je pomanjkanje izvršnih delovnih moči. Neverjetno je, kako vlada Chamberlaina tega nedostatka ni videla. Samo brezposelnih 50.000 delavcev se je pod Chamberlainovo vlado izučilo za nove stroke. Nova vlada pa je poskrbela tudi za to, da se morajo nezadostno zaposleni delavci preseliti v druge kraje. Delavstvo v tem pogledu nima več svobodne izbire, zato pa se jim preselitev dobro plača. Nove vladne uredbe dajejo vladi tudi pravico, da določi višino mezd. S tem je preprečeno, da bi podjetja s ponujanjem višjih mezd odzvala najboljše delavce. Tudi stavke so zdaj onemogočene. Jasno je, da si je

mogla dovoliti tako velika poseganja v delavske pravice samo vlada, v kateri so zastopniki delavstva, ker ti so tudi jamstvo, da se ta zaradi vojne potrebne zasiline odredbe ne bodo izvajale proti delavstvu iz kakšnih profitorskih ozirov. Poleg tega pa jamči vlada delavstvu, da bodo takoj po vojni vse stare delavske pravice v polnem obsegu zopet obnovljene.

Omejitev delavskih pravic pa je bila za delavce znošnejša tudi zato, ker so na drugi strani tudi omejili pravice podjetnikov. Če te pravice količičaj nasprotujejo povečanju proizvodnje, se morajo zapostaviti. Podjetjem se dopušča zmeren zaslužek, posebni dobički, ki bi nastajali zaradi vojne konjunktura, pa nikakor. Vsi ti vojni dobički se tako močno odpravijo, da gre samo za davkarstvo. Tudi višina dividend se je omejila. (Op. ured. Podobno nadzorstvo nad podjetji v pogledu dobičkarstva in vojne konjunktura bi bilo potrebno tudi pri nas, čeprav nismo v vojnem stanju.)

Zakaj se vsi ti ukrepi niso izdali že prej, najkasneje pa po izbruhu vojne, je prav za prazn razumljivo in kaže, da se Chamberlain in njegovi sodatelji sploh niso svedeli resnosti položaja. (Op. ured. Tako postopanje in nemarnost pomenjata izdajstvo naroda in domovine.)

Nobenega dvoma ni, da bi mogla Anglija s svojo silno razvito industrijo, s svojimi neizmernimi bogastvi tem možnostjo, da dobi zlahka vse potrebne surovine, razviti svojo industrijo do najvišje potence. Mnogo dragoceneje časa pa je zamudila in je sedaj v nevarnosti, da bodo zračni napadi ovirali popoln dvig proizvodnje. Velika pomoč bodo zato Angliji dobave orožja in vojnega materiala, ki jih ho dobivala iz čezmorskih držav, zlasti iz USA.

Te dobave pa bodo seveda nekoliko dražje, kakor pa bi bilo doma izdelano orožje. Zato bo potrebovala Anglija veliko deviz, da ho mogla vse te dobave plačati. Iz tega pa sledi tudi nujna naloga Anglije, da poveča svoj izvoz, ker samo ta prinaša devize. Nova pooblastila dajejo zato vladi moč, da z vsemi sredstvi poveča izvoz in da se more podjetja celo prisiliti, da sprejmejo naročila iz tujine, čeprav bi bila nerentabilna.

S svojimi zaslinimi pooblastili je izvedla Anderson, da so napravili Angleži v dveh urah to, glja revolucijo od zgoraj in dovipni Shaw je za kar so Rusi potrebovali 20 let. A ni bilo druge rešitve, ker se je pod prejšnjimi vladami preveč zamudilo.

Birmovanje v kranjski dekaniji

Birmovanje se zopet nadaljuje v kranjski dekaniji. V nedeljo je Prezvišeni prišel iz Kroke v Radovljiški dekaniji v Gorice, kjer je bilo birmovanje v ponedeljek, potem pa v torko na Trsteniku, v sredo v Preddvoru, v četrtek v Kokri, v petek na Jezerskem, v soboto v Cerkljah, v nedeljo v Smedniku. Prihodnji teden bo birmovanje še v Trbojah, v Velesovem, na Senturški gori, v Zapogah in v Senčurju. Prezvišenemu povsod prirajajo lepe sprejeme in tudi vreme je razmeroma dobro, tako da povsod vlada najlepši red. Birmancev je z ozirom na to, da že šest let ni bilo birmovanja, razmeroma veliko. Prezvišenemu želimo, da bi z naše lepe Gorenjske odnesel najlepše vtisa.

VELIKA GASILSKA TOMBOLA v Naklem na sv. Petra in Pavla
t. j. 29. VI. 1940 ob 3 pop. na Gasilskem vrtu. Krava in 300 drugih dobitkov.

Več narodne zavednosti!

Narodna zavednost, to je tisti občutek posameznika, da po svojem jeziku, po svojem rojstvu in po vseh drugih karakterističnih značajih pripada neki določeni narodni skupnosti. — ni morda abstrakten pojem, ki se nahaja le v besednjaku, ampak živa resničnost, katere pomembna vloga se očituje v najvišji meri ravno danes, ko se ta narodna zavest in zavednost po vsej sili hoče z intenzivno propagando in prepričevalno besedo in končno tudi z nasiljem, če ne gre drugače, v narodnih ubitih in podlačitih. Če se veliki, mogočni narodi zavedajo pomena razvite in odločne narodne zavednosti, ki je zlasti v vojnih časih potrebna lastnost vsake narodne skupine, toliko bolj je ta zavednost imperativ malim narodom, katerim po modernih metodah uničevanja držav grozi razrušenje od znotraj, ravno na podlagi nezadostne in premalo odporne narodne zavednosti.

Imeli smo zglede dovolj za to, kako se danes vodi borba ne samo na fronti na mejah držav, ampak tembolj boj za vsakega posameznika, katerega se skuša pridobiti za tuje ideologije, izrablja se vse družabne in gospodarske razmere v prid tej propagandi. To je mnogo bolj nevaren in zahrbtni način boja kot pa odkrita sovražnost in temu boju so z presenetljivo naglico podlegle visoko kulturne in zavedne države.

Pojem in potreba narodne zavesti ne izhajata kot morda pred 100 leti ob času prepovedi narodov, iz nekega romantične zanosa, ampak iz čisto realne obrambe pred narodi, ki so to zavest razvili do najvišje stopnje in ki danes v izvanredni zavednosti terjajo več pravic za sebe, čeravno na račun oškodovanja svojih sosedov. Vsako zanemarjanje narodne zavesti pomenja danes izdajstvo nad domovino.

Narodna zavest ni nikdar prevelika in nikdar je ni preveč. Tudi med Slovenci je gotovo ne bo toliko, da bi jo prodajali drugam. Med tem, ko so nekateri narodi strnili vse svoje duševne in fizične sile, vsa materialna sredstva in doprinašajo vse žrtve za dosego tistih ciljev, ki naj jih pripeljejo na sončni pro-

stor, v boljše razmere in čase, vidimo pri nas, kako prisluškujemo tej ali oni propagandi, kako se nagibljemo in razmotrivamo, na kateri strani bi bilo bolje, ko nas sploh še nobeden ne sili, ne v ta ne v oni tabor. Dogodki okrog nas delajo nas plašne in malodušne, vsaka slaba novica v znanjem svetu je povzročila reakcijo in zmedo tudi pri nas. Ne zavedamo se in nočemo verjeti, da drugje ljudje še v mnogo hujših razmerah ne klonejo. Pri nas se najdejo ljudje, ki bi na vsak majhen pritisk in za vsako malo žrtev bili pripravljeni zatajiti in prodati svojo narodnost, svoj slovenski značaj, samo da bi rešili tiste majčkene osebnosti. Ali niso že Rimljani učili, da je blagor države najvišji blagor, kateremu se morejo podrediti vsi drugi interesi. In ta rek gotovo velja v prvi vrsti za težke čase, kot so današnji.

Če smo tako malenkostni, tako mlačni, potem ni čudno, če je naša narodna zavest omanjena. Potem ni čudno, če delajo pri nas tuji ljudje eksperimente, kot jih v lastni državi ne bi upali.

Prepričani smo, da sedanja stiska ne bo večno trajala. Rešil se pa bo iz nje neokrnjen in neporažen le tisti narod, ki bo kljub težkim žrtvam, bodisi človeškim kot materialnim, v vsej nesreči ohranil svojo narodno zavest, ki bo nosil glavo pokoncu za tisti čas, ko se bo otresel vseh sovražnikov, ko se bo razbremenil vseh težav in nesreč.

Zato imamo ravno mi Slovenci najmanj povoda, da bi slabili svojo narodno zavednost ter s tem dajali priliko tujcem za rvarjenje in propagando med nami ter celo za eventualne intervencije. Če pa smo narod brez zavednosti, če smo čreda nezavednih in neorganiziranih slabičev, nas bo doletela usoda, ki smo jo sami priklicali, ki smo si jo sami zaslužili. Izgubili bomo iz zgodovine kot narod po svojih lastni krivdi in nemarnosti. Visoko razvita državljanska in narodna zavest pa ni dolžnost le naših voditeljev, ampak slehernega posameznika, ki naj po svojih močeh pripomore k našemu narodnemu obstanku.

G. Tavčar Ivan 70 - letnik

V krogu svoje ljubljene družinice in sorodnikov bo praznoval v ponedeljek 24. junija svojega sedemdesetletnico upokojeni čestni nadzornik g. Tavčar Ivan, katerega jubilej ne sme preiti neopažen mimo nas. Njegov patron, Janez Krstnik, sin Caharije, Jezusov sorodnik ima v naši divni Sloveniji, če smemo zaupati knjigam, kar v treh župnijah in 49 podružnicah kipe ali slike v oltarjih.

G. Tavčar se je rodil 24. junija l. 1870 v Kranju. Njegov oče je bil železničar, kretnik v Drolovski. Po dovršeni ljudski in obrtni šoli v Kranju, kjer se je g. Tavčar nekaj časa učil tudi obrti, je odšel v vojaški stan in je pri „kranjskih Janezih“ služboval dolgo vrsto let, skoraj tja do svetovne vojne. S svojim 17 regimentom je služil v Ljubljani, potem v Celovcu, Beljaku in drugje. Še danes je prežet z vojaškim duhom in če pogovor nanese na vojaški stan, se ves razvname.

Leta 1905 pa je naš jubilar splekel vojaško sukno in nastopil službo cestnega nadzornika, ter so mu bile poverjene v nadzorstvo ceste: Kranj—Jeperca, Kranj—Tržič—Ljubelj, in Kranj—Jezerški vrh. Najprej je služboval v Tržiču, potem je pa prišel v Kranj. Svojo težko in naporno službo je opravljal vseskozi z največjo vestnostjo, veseljem in ljubeznijo vse do lanske jeseni, ko je bil upokojen, o čemer je naš list tudi poročal. Tako je služil kot vojak in pozneje kot čestni nadzornik dvema državama skoro 50 let.

Kmalu po vojni l. 1921 mu je umrla prva žena, s katero je imel dva otroka, Anico, ki je učiteljica in Emerika, ki je častnik v Beogradu. Oba sta že poročena. L. 1923 se je poročil z vdovo Ivanko Keber roj. Bizjak. Tudi iz drugega zakona ima dva otroka, Marjana in Marinko. Marljiva zakonca sta si l. 1950 zgradila ob Cojzovi cesti lepo hišo.

Ivan Oman:

SIROTA MARTA

Martin najstarejši brat Jernej pa je bil dober in tih. Malo je govoril in tisto tiho, kar je bilo modro. In njegove globoke pod čelom počivajoče oči so bistro opazovale in spoznale, da se Marta vedno pred očetom zakriva in vse izpljenja v smeh odeva, zato je hotel, da bi ji bil velika opora, in bil je dober z njo.

Sploh pa je bil Jernej usmiljenega srca. Ko je bila Marta še prav majhna, jo je nosil po izbi in jo zabaval, da se je ta otrok smejal na ves glas. Potem, ko je malo zrastle, ji je v sobotah prinašal bonbonov in jih samo njej na tihem potlačil v ročico. In tako sta polagoma postala prijatelja Marta in Jernej, da se je on na vsakem koraku trudil, da bi razveselil in tolažil bolno sestro. Ona pa je postala precej zaupljiva do njega.

Saj ni mogla Marta reči, da sestra Lucija ni bila dobra z njo. Ljubezniva je bila in stregla ji je. Toda kdo bi zameril razposajenim letom Lucijini, ki so samo pomladi iskale. Kdo bi se jezil nad zlatorumeno sončnico, ki se ves poletni dan zasanjana za soncem ozira. Tako je pač v njej pisano; vse to ji je dano s svetlobo sončnega dne. Ko zamre luč v zaton dneva, žalostno povese glavo s spominom na vso lepoto kratkih ur.

Prav takšna je bila Lucija. Gospodinjila je doma, živila v razposajeni mladosti in postregla očetu, ko je ves utrujen domov prihajal, pazila na bolno Marto. Pri vsem tem pa vedno smeh v srcu in v očeh, zdrav in zrel kot rdeč čišnjev sad.

Dobra je bila, pa ker še ni nikdar trpela, ni poznala in razumela trpljenja. Zato je bi-

la Marti precej odtujena. Marko, drugi Martin brat se je že v zgodnjih letih oddaljil od doma. Pri kmetu Boštjanu na koncu vasi je služil za pastirja, potem za hlapca. Le ob velikih praznikih je prihajal domov, da so jih skupaj praznovali in se malo porazgovorili. Takrat je pravil Marti, da je v knjigah čital o velikih mestih, ki ležijo daleč, daleč za gozdovi in kamor bi tako rad. Še bi ga poslušala Marta, pa se je že poslavljala in zopet odhajal nazaj. Tako se je res vsak kolikor toliko izgubljal v svojem: oče Mihael v delu in skrbeh življenja, sestra Lucija v mladostni prešernosti in v pomladni pesmi, brat Marko v sanjah o čudovitih svetovih tam daleč za vaškiimi gozdovi in v vseh skrivnostih iz knjig dobljenih.

Le Jernej, najstarejši brat, ta dobri fant, je videl, da je Martina mladost borna in siromašna, med štirimi pustimi stenami mrjoča. Izpodjedena roža, ki usiha in poveša svoj cvet. Velika ljubezen je zrastle v njem; ljubezen brata do sestre, ki hoče pomagati in storiti dobro. Le ko je utegnil, se je Jernej pomudil pri Marti, da bi jo razvedril in vsaj malo dal njeni mladosti.

Prijatelja sta postala Jernej in Marta. Posebno tedaj, ko je Marta zaživela v sedemnajsto pomlad.

Takrat jo je zapeljivo zaklako, vabilo je sem od umirjenih, zelenih gozdov, ki so samevali v ozadju vasi in pomežikovali so ji beli oblaki pomladnega neba. Marta je široko odprla oči, hotela več prostora in svetlobe. Med štirimi stenami jo ni in hotela se je rešiti vsaj tega oklepa.

Pomagal bi ji prav lahko Jernej, saj je tako dober in prijazen, tako gleda, da ji ustre-

Naš jubilar g. Tavčar, ki praznuje v ponedeljek svoj rojstni dan in veseli god, je trden kakor dren, delaven kot malokdo in zelo prijeten družabnik, ki ga ima vsakdo rad poleg sebe. Dolgo vrsto je že član Prosvetnega društva, naročnik „Slovenca“ preko 40 let in ravnatelj „Gorenjca“, odkar izhaja. Pogosto ga vidimo v cerkvi, nobene adventne maše ne zamudi in navzlic sedmim križem je še danes hujši kakor bomba, kajti bomba v Kranju ni v tej hudi vojni razdejala in uničila nobene hiše, g. Tavčar pa je v tem tedno razdril velik del Ljudskega doma, ki se prezidava po najnovejših načrtih, on pa to delo nadzira,

Pevska tekma

Za javno pevsko tekmo, ki jo je razpisala uprava Narodnega gledališča v Ljubljani, vlada nenavadno zanimanje. Ne samo naši meščani, temveč tudi občinstvo iz podeželja zasleduje priprave za to prireditev z največjo pozornostjo in javlja svoj obisk.

Uprava je prejela do sedaj že nad sedemdeset prigrasov. Med prigrasenci je okrog 15 dijakov in dijakinj, prijavljajo pa se tekmovalci iz najrazličnejših poklicev. Iz podeželja je precej članov raznih pevskih in cerkvenih zborov, razen njih so se prijavili uradniki, delavci, šofer-mesar, fotograf, litograf, graver, služkinje, pismonoša, študenti petja, organisti, učiteljice itd. Njihova starost je med 15 in 36 letom, največ tekmovalcev je starih med 18 in 28 letom. Med temi, ki bodo poskušali svojo srečo na pevski tekmi, je tudi brat našega tenorista Franca in mlada sorodnica dunajskega tenorista Antona Dermote. Zanimivo je tudi to, da ne bodo peli vsi tekmovalci v slovenskem jeziku. Eden izmed njih, zagrebški konservatorist, bo pel v hrvaščini, atenski konservatorist pa v grščini. Eden izmed tekmovalcev bo pel s spremljevanjem kitare.

Pevske točke, ki so jih izbrali, so zelo pisane. Prevladuje slovenska narodna in umetna pesem (Prelovec), vendar pa so močno zastopani tudi Schubert, Schumann in Chopin; izmed opernih komponistov bomo slišali: Foersterja, Čajkovskega, Puccinija in Flotowa, za-

ker se v tem poslu zelo pozna. Da je še danes tako čil in krepak, mu gotovo pomaga dobra volja, katerega ga mine le tedaj, če, pozabi kupiti tobak.

Za svoje vestno službovanje je bil g. Tavčar dvakrat odlikovan. L. 1928 z zlato medaljo, l. 1931 pa z redom sv. Save V. stopnje.

Naš list in Prosvetno društvo mu želita še prav obilo zdravih in srečnih let v njegovi družini in naši okolici, da bi še prav dolgo tako poštevkano držal kot se danes in da bi vse svoje načrte, v kolikor mu Bog to dopusti, tudi srečno završil. Bog Vas živi g. Janez Tavčar še mnogo let!

stopani pa so tudi operetni komponisti. Več tekmovalcev si je izbralo pesmi „Moja kosa je križavna“ in „Pojdme na prejo“, pa še nekaj drugih spevov bomo slišali po večkrat, kar bo zaradi primerjave med posameznimi pevci prav poučno.

Med pevci je 18 tenorjev, 14 baritonov, 2 bas-baritona, 2 basa, 13 sopranov, 4 alti in 4 visoki baritoni. Nekaj pevcev ni navedlo lege glasu.

Komisija, sestavljena iz gledaliških strokovnjakov, ki bo preizkušala tekmovalce, bo imela prav težavno in naporno nalogo. Pevska preizkušnja se bo vršila 23. junija ob 11. uri dopoldne in ob 17. uri popoldne v Operi. Komisija bo preizkusila tekmovalce, izmed katerih bodo le najboljši pripuščeni k večerni javni tekmi. Ker je verjetno, da se bo v tem tednu prijavilo še precej novih tekmovalcev, bi bilo že zaradi visokega števila nemogoče vseh pripustiti k javni tekmi; preizkušnja pa bo seveda tudi pokazala, če so sploh sposobni vsi za nastop.

Posebna privlačnost na tej prireditvi bo nastop gosp. Lipaha, člana Drame, kot konferenciera med posameznimi pevskimi točkami. Njegov dobrodušni in duhoviti humor nam bo predstavljal posamezne tekmovalce in bo mnogo pripomogel k uspehu tega pisanega večera.

Adventisti na delu

Kot bi ne bilo že dovolj zmede na svetu, se skušajo vtihotapati v našo vas tudi adventisti. Dobro je, da so ljudje na splošno toliko poučeni, da vedo ločiti resnico od zmote. — Vedo, da so že same po sebi za vrnega katoličana prepovedane knjige in slike, ki nasprotujejo katoliški veri ali npravnosti, pa tudi od nekatoličanov prirejene izdaje sv. pisma. Kazni izobčenja zapade, kdor bi izdajal odpadniške, krivoverske ali razkolniške knjige ali pa jih vedoma brez dovoljenja hranil in čital. — Adventistične zmote o Bogu, o človeku, o poslednjih rečeh, o razmerju do cerkve in duhovnikov, o spovedi in češčenju M. božje in zlasti še o sv. pismu morajo biti nevarne in škodljive v prvi vrsti ljudem, ki se že itak odtegujejo prvemu življenju in so zato močno nevedni v resnicah sv. vere, v veri dobro podkovan katoličan more adventistične zmote z lahkoto zavrniti.

Samomor na Letencah

Vso goriško okolico je v torek močno pretresla nenadna vest, da se na svojem domu dopoldne ustrelil posestnikov sin Logar Jožef, p. d. Pekovčev, star 35 let. Kot pripovedujejo ljudje, je treba iskati motiv za samomor v dejstvu, da se pokojnik ni strinjal s svojim očetom glede izročitve posestva. Nekateri pravijo, da je oče nameraval sinu Jožetu izročiti le polovico posestva, med tem ko bi drugo polovico izročil starejšemu bratu, ki je poročen v sosednji vasi. Drugi zopet pravijo, da so mu branili vzeti neko dekle. Težko je uganiti pravi vzrok, ki je pognal nesrečnega fanta v smrt. Res je pač, da se na kmetijah večkrat očetje in sinovi sprejo, če oče predolgo noče iti v kot in prepusti posestva mladim. Baje se je oče Logar že napolnil v Kranj k notarju, sin mu je pa naročil, da bo prišel za njim, potem pa je napravil usodno dejanje.

že vsaki njeni želji in da se ji srce včasih vsaj malo nasmehe.

Ko je prišel nekega večera domov, ga je zaprosila. „Jernej, ven bi rada. V pomladne sape in sonce. Kako rada bi, Jernej, da bi me te stene ne oklepale več in dušile, da bi gledala modro nebo in oblake, ki hitijo kdo ve kam.“

Jernej je razumel in pomislil. „Kaj, Marta, ko bi napravila klop pred hišo in tam bi sedela ter gledala v daljni svet. Tam pod sprednjim oknom bi bilo dobro. Odtod vidiš dolgo cesto in gozdove za poljem. Pa še sosedov vrt bi metal senco v vročih popoldnevih nanjo.“

Kar zastrmela je Marta nad modro misljo. „In potem bom lahko vse dneve posedala tam na klopi. Še daleč po cesti bom gledala ljudi in vozove pa sosedov vrt, ki bo v cvetju svojo krasoto ponujal. Oj, Jernej, kmalu napravi to. Boš?“

Kot bi prilil ugašajoči luč olja, je zaživela Marta. Obraz ji je žarel v veselju in večkrat je živahno ploskala z rokami.

Potem bo lepo, potem bo lepo,“ ji je od veselja priklopelo na dan.

Jernej je bil tudi vesel, da je bolni sestri v sedemnajstem letu vtil s to misljo takšno veselje v srce. „Kar kmalu bo gotovo. Jutri takoj začnem. In potem boš lahko sedela tam vse lepe dni. S tole palico boš prišla tja, jo položila poleg sebe pa uživala lepe pomladne dneve. O, bom gledal, da boš kmalu mogla tja.“

Se večja prijatelja sta po vsem tem postala. Tisti večer je Marta še dolgo časa mislila o tem kot otrok, ki ne more zaspati, ker mu je nekdo obljubil za drugi dan nekaj neskončno lepega. Potem se je premetavala po po-

stelji, še dolgo v noč. Bila je res otrok, ki je komaj razumel, da so mu obljubili dobri ljudje za malenkost vsaj malo pomladne sreče.

Okoren smehljaj je ležal bratu Jerneju drugega dne na licu, ko se vračal od trgovca Vrbnika, kjer je delal že več kot pet let.

Pa je ta dan po delu pohitel po oni prepouti, cesti kjer je hodil dan za dnem, vedno počasi, ker se mu ni mudilo proti domu.

Iz malega okna pa je žarelo dvoje oči in iskalo po cesti kdaj se bo prikazal Jernej.

Kar ploskala je z rokami Marta, ko je zagledala Jerneja, hitečega proti domu. In vse tri dni je tako gledala in vselej ploskala od veselja.

Pa se ni Jernej doma odpočil, temveč kar takoj zopet začel. Z veliko resnostjo se je lotil dela, saj je vedel, da bo že ta borna deska na štirih nogah, kjer bo prostora dobro za dva, veliko veliko bogastvo za Marto.

In vse te tri dni, ko je Jernej delal klop ob steni pod srednjim oknom, je Marta slonela pri večnih vratih in se opirala na palico. Vsako njegovo kretnjo je božala s svojimi lepimi, svetlomodrimi očmi in polno zahvale je bilo v njih. „Kaj pa boš tam pod sprednjim oknom napravil?“ je vprašal oče, ko se je vrnil pod večer domov. „Za Marto bo nekaj, da se bo lahko odtod malo razgledala naokoli,“ je Jernej s počasnim glasom odgovorjal.

„Glej, glej, to je pa presneto močno. Naj že ta naš bolni otrok užije vsaj malo sončnih dni.“

In silno zadovoljen je vstopil oče skozi vežo v izbo. Potem mu je Marta na dolgo in široko pripovedovala o tej klopi pod srednjim oknom in še sestri Luciji, ki je mimogrede prisluhnila.

Pri vsem tem pa se je Marta sama pri sebi smehljala.

(Dalje prihodnjič)

TEDENSKE NOVICE

Primskovljani se zahvaljujejo g. županu Česnu

Predno so bile prikjučene okoliške vasi — med temi tudi Primskovo — mestu Kranju, nismo imeli toliko ugodnosti kot sedaj, ko smo meščani. Če so nas trle kake nepravice, se nismo vedeli do koga obrniti, če smo pa vendar potrkali na prava vrata, so bili gospodje brez moči, tako da ni bilo nikoli pravega uspeha.

Danes pa vsak pozna prijaznega in vedno ustrezljivega župana g. Česnja, vedno se lahko oglasi pri njem in mu pojasni svoje želje. Tako smo se zatekli k njemu tudi mi hišni posestniki v okolišju poleg tovarne g. Božiča, ki smo takorekoč priseljeni vaščani in v mescu avgustu l. 1938 izrazili svoje prošnje. Nas je 36 hišnih posestnikov-delavcev, ter smo vsi bili brez vode, nekateri smo imeli 500 in še več metrov daleč do prvega korita, oziroma vodovodne pipe v sredini vasi. Ko smo prihajali domov z dela pozno ponoči ali ob slabem vremenu, je bilo treba najprej nanositi vode, šele potem je prišel čas za počitek.

Pojasnili smo g. županu, da smo napravili drugje že mnogo korakov, ne da bi najmanjši uspeh dosegli. Kot bi se zgodil čudež, v kratkem času 6 tednov je bil izvršen podaljšek vodovoda dolg nad 400 m ter je voda pritekla v večino naših kuhinj in v veliko veselje naših gospodinj. K temu delu je občina prispevala vsoto okrog 20.000.— din. Zahvala gre tudi vodovodnemu mojstru Tesariku, ki se je tudi zelo potrudil za nas.

Cloveški naravi pa je dano, da ni z malim zadovoljna. Taki nevaležniki smo bili tudi mi. V navedenem okolišju se zida kar naprej ter je prejšnja stavbna komisija izdajala dovoljenja, ne da bi predvidevala kake izhodne poti. Tako sta se v našem slučaju zaprla celo dve stezi kot edina prehoda in smo ostali skoro brez zveze s svetom.

Zopet smo se obrnili do g. župana, čeprav je bila zadeva precej koščljiva. Regulacijski načrt mesta še ni izdelan ter niso nekateri posestniki pustili nikogar v bližino njihovih parcel, drugi pa so zahtevali za zemljišče naravnost velemašne cene. G. župan pa je po načrtu g. obč. ing. Brillyja — ki nam je bil kljub svoji zaposlenosti vedno na uslugo, v svoji previdnosti izpeljal vse tako, da se danes nasiplje lepa 6 m široka cesta nam v korist in v ponos občine Dolžni smo posebno zahvalo tudi še g. tovarnarju Antonu Božiču, ki je pustil krasno parcelo pretrgati na dvoje in prostor 6x50 kv. metrov podaril.

G. župan Česnj, sprejmite našo prisrčno zahvalo za Vaš trud in neprekosljive dobrote.

Corjupova kolektivna umetnostna razstava v Kranju

Poslušal sem izvajanja g. prof. Fortune, ki je v svojem nagovoru ob otvoritvi Corjupove kolektivne razstave med drugim omenil, da smatra mladega razstavljalca za naslednika onih umetnikov, ki so v Kranju imeli svoje umetnostne delavnice. Imenoval je v tej zvezi Layerja, Bradaško in Koširja. Ta poudarek umetnostne tradicije Kranja se mi zdi zelo posrečen, kajti s tem se je g. predavatelj dotaknil one točke, ki je za naše kulturno življenje največje važnosti. Le tradicija more ustvariti v narodu kulturo in spoštovanje do kulture. Tradicija pomeni namreč tudi vzgojo generacij, pomeni impregnacijo naroda s čutom za potrebo kulturnega dela. Kjer ni kulturne tradicije, tam je umetnost podobna lepi salonski obleki, ki jo obleče divjak.

V prelepem Kranju se je naselil Tine Gorjup po žalostnem koncu umetniškega delovanja Franja Koširja. Talentiranemu škofjeloškega slikarju, ki je smrtno bolan za vedno zapustil Kranj, je sledil v cvetu svojega zdravja in svoje delavnosti naslednik poln novih načrtov in vnet za svoje umetniško poslanstvo.

Tine Gorjup je izšel iz skromnih domačih razmer na Viču pri Ljubljani in je že zgodaj pokazal veselje za slikarski poklic. Iskal je najprej v Ljubljani priliko za umetnostno izobrazbo. Obiskoval je zasebno umetniško šolo društva „Probuđe“ in je že takrat pokazal izredno sposobnost. Končno mu je uspelo priti na zagrebško akademijo, od koder se je vrnil kot absolvent z najlepšimi uspehi.

Posebnost Gorjupove narave je nenavadna marljivost. Prirojenemu notranjemu nagonu sledi, ko neprestano riše in slika in vedno stremi za večjo izpopolnitvijo.

Danes je vsak mladi umetnik postavljen pred težko dilemo, ali naj sledi modnim ukazom, ali pa naj slika tako, kakor mu velewa lastna narava. Gorjup si je izbral nekako srednjo pot. Njegova nadarjenost ga silji k posnemanju in približevanju naravi. Vendar se ne pušči zavajati k onemu načinu slikanja, ki mu je objekt vse, slikarska tehnika pa postranska stvar. Imel je priliko študirati vse načine moderne slikanja, spoznal je impresionistično reakcijo, ki se je izogibala mehko in živobarvnosti plenaira ter je uvedla zopet uporabo črne barve in ostrih obrisov. Spoznal je pehanje za novimi izraznimi sredstvi, ki so bila pri nas v stvari skoraj vedno le posnemanje slikarskih načinov pri modernih Francozih. In ni se mogel odločiti, da bi stopil v krog teh posnemačev, kajti čutil je v sebi moč za individualni razvoj. Seve je pri tem opazoval vse tehnične pridobitve novega časa in si je prisvojil kar je mogel sprejeti s prepričanjem. Zato njegove slike nikakor ne vplivajo „nemoderne“.

Srečna misel je bila prirediti razstavo v gimnazijski telovadnici, ki je dovolj prostorna, da se morejo slike ogledovati iz potrebne distance. Preureditev telovadne dvorane v razstavno se je s pomočjo enobarvne jute in okenskih zaslonov prav dobro posrečila.

V glavnem prostoru so na stenah obešene oljne slike, nekaj jih je pa tudi v stranski sobici. Na improviziranih pultih so pa razvrščene risbe in enobarvne akvarelne študije. Slike so deloma iz najnovejše dobe — zato so motivi iz Kranja in okolice dobro zastopani — deloma pa izvirajo iz „predkranjske“ dobe. Gorjupove krajine se odlikujejo po pravil-

ni risbi in svežem koloritu. Narava s svojimi neštevilnimi podrobnostmi ga ne zavaja k temu, da bi se v takih podrobnostih izčrpal. Stenska slika je že po svojem namenu določena za to, da jo gledamo iz primerne daljave. Zato so gotove podrobnosti odveč. Umetnik pa mora znati presoditi, kaj sme izpuščati in mora znati najti pravo mero za stopnjo izdelave. V tem oziru je našel Gorjup povsodi pravo mero. Njegove krajine ne zahtevajo pretirane oddaljenosti gledalca in se dajo z užitkom gledati tudi iz bližine.

Med slikami, ki bi jih bilo vredno posebej omeniti, je prelepa Planina pri jezeru, kjer je voda in zrcelenje v njej mojstrsko podano. Tudi drugi planinski motivi so kaj lepi. Spominjajo pač — radi izbire motiva — na tipične planinske slike iz prejšnjih dob, vendar učinkujejo radi krepke slikarske tehnike zelo sveže. Med temi je morda najbolj uspeša slika „Triglav“ z dobro podano zračno perspektivo.

Gorjupa seveda zanima v prvi vrsti Kranj in njegova lepa okolica. Dva motiva iz Rupe in več slik iz Kranja samega pričata o tem. Posebno učinkovita in čista v barvah je slika „Roženske cerkve“. Izbral si je razen tega celo industrijske predele gorenjske metropole, kar mu pa ne štejem v dobro. Drugo je namreč, če gledamo na razvoj naše industrije z ekonomskega in socialnega stališča, druga pa če gledamo nanj z estetskega vidika.

Lepota naše Gorenjske gotovo ne pridobiva ničesar od dolgočasnih železobetonskih stavb in od črnih dimnikov. In umetnik, ki hoče opetati lepoto naše Krajine, naj bi se izogibal onim motivom, ki to lepoto uničujejo!

Gorjup je pa tudi dober figuralist. Že njegova „Mati“, delo, ki ne izvira iz zadnje dobe, to dokazuje. Tu se je potrudil slikar upodobiti svojo mater tako, da mu ostane v spominu v vseh podrobnostih. Zdi se mi naravno in upravičeno, da je prav pri tej sliki opustil svoj sicer bolj široki način slikanja. Druge portretne in figuralne študije pa kažejo Gorjupovo sposobnost, da na enostavnejši način upodablja izpuščajoče neopazne podrobnosti človeka, kakor se mu zdi najbolj značilen. Zelo dobro je „Dekle“ s kratkimi rokavi, posebno posrečena pa „Gospodična z belim klobukom“.

Končno naj omenim še Gorjupove risbe. S krepko, nezmotljivo potezo so narisane vse te študije, ki predstavljajo krajinske motive, interieure, kostume in portretne študije. Umetnik jih je izdelal deloma z rjavim ali rdečkastim butrom, deloma pa s čopičem. Tudi take študije lahko tvorijo lep okras stanovanja, če so lepo opremljene. To je treba vedno na novo ponavljati, kajti pri nas se zdi, da občinstvo smatra samo oljno sliko za primeren okras stanovanja, a risbe z grafiko vred podcenjuje. Gorjupu pa bi želel ravno v oziru prodaje prodoren uspeh, kajti to mu bo najboljša podlaga za nadaljne uspehe.

Seša Santelj.

*

Občinstvo ponovno opozarjamo, da bo Gorjupova kolektivna razstava odprta še v nedeljo 23. junija ves dan in da je še dovolj prilike za ogled razstave kot tudi za nakup slik.

Kranjskim in gorenjskim planincem!

Kranjski zdravnik dr. Herfort, ljubitelj planin in prirode, je obiskal kot strastni planinec in lovec planine v kraljestvu Storžiča.

V neki številki „Gorenjca“ je popisal svoje vtise pri planinskem zavetišču „Velika Poljana“ pod Storžičem.

Opazil je poručen in pomandran toliko cenjeni lepi kranjski jeglič, pa tudi drugo porutano, uvelo in pohojeno planinsko cvetje, ki je z zakonom zaščiten. Pritožil se je nadalje, da oskrbnik ne ve, da je planinsko cvetje pod zakonom zaščito in da je bil slep in ni videl početa divjakov v okolici koč in v koči sami. Nato kritizira SPD Kranj, da ne pozna oskrbnikov svojih planinskih postojank in da jih ne kontrolira. Okoli zavetišča je namreč opazil pravo, pravcato gnojšče: zglodane kosti, umazane cunje, izžete limone, štare galoše, raztrgane damske nogavice, zavržene robe, zarjavele odprte konzervne škatlice, ostanke hrane in na pretek raznega papirja in drugih smeti, med vsem tem pa pomandrano planinsko cvetje, zlasti kranjski jeglič. Slišal je po vseh bregovih rjovenje, tulenje, valenje kamnja in na raznih krajih je videl „planince“, ki so trgali in ruvali planinsko cvetje.

Nato opozarja SPD in vse turiste, gospode in gospodične, da zberejo vse sile in iztrebijo iz svoje srede take „turisti“ divjake, uničevalce prirode, sicer se morajo lovci in „planinci“ gledati kot pes in mačka.

Slednjic prosi SPD in „planince“, da so v naravi skromni in tihi, sicer jim grozi s sankcijami.

SPD in vsak pravi planinec mora biti g. doktorju iz srca hvaležen, da je opozoril javnost na tako grda dejanja, ki jih „turisti“ počenja po naših planinah in s tem skrunijo ne samo prirodo, pač pa tudi Stvarstvo božje. Res, to niso turisti, ampak — po besedah g. doktorja — pravi divjaki.

Da bi imelo SPD in oskrbniki naših planinskih postojank sredstva, priti v okoliš vsem takim nedostatom. Ne enim ne drugim ni to mogoče, ker „turisti“ so nasilni proti turistom, kar se je ob raznih prilikah večkrat dogodilo.

Vsem opisanim dejanjem ni krivo SPD, pa tudi oskrbnitvo planinskih postojank, najmanj pa SPD Kranj za zavetišče na „Veliki Poljani pod Storžičem“, ker to ne spada v njegovo področje, krive so le razmere, v katerih živimo.

Za sanacijo teh neznosnih razmer v planinah je možno edino sredstvo: vzgoja mladine z raznimi tostvarnimi predavanji in eskurzijami v prirodo, v Stvarstvo božje.

SPD Kranj kontrolira svoje planinske postojanke po svojih funkcijah in doslej ni imel nihče vzroka pritoževati se odboru niti pismeno, še manj pa v javnosti.

V planinskih postojankah SPD Kranj: Valvazorjev dom pod Stolom, Prešernova koča na Stolu ter Šmarjetna gora nad Kranjem, kakor v vseh ostalih pravih planinskih postojankah celokupnega SPD ni takega nerada, da bi mogli planinci, lovci in drugi posetniki se zgrazati. Pri teh vlada povsod red in snaga, vljudnost in postrežljivost. Naši oskrbniki in naše oskrbnice imajo navodila, po katerih morajo ravnati, sicer jih zadenejo sankcije. O vsem tem se more prepričati vsak ljubitelj prirode, torej tudi g. dr. Herfort.

SPD Kranj bi bilo g. doktorju Herfortu, kot ljubitelju prirode, prav hvaležno, če bi blagovolil prirediti planinska predavanja za planince in za mladino v Mladinskem odseku SPD, kakor tudi za nečlane, ki bi — uvidevši koristi, ki jih nudi to idealno društvo — z veseljem in v velikem številu pristopali v SPD.

Svet: SPD Kranj naj stopi v stik z g. dr. Herfortom v svrhu prirejanja vzgojnih predavanj o planinstvu, planinski flori in favni in sploh o Stvarstvu božjem.

Ljubitelj planin.

Salezijanski zavod Marijanišče v Veržeju

Sredi lepega Murskega polja se v zgodovinskem trgu Veržeju pri Ljutomeru dviga zavod Marijanišče, ki je že tolikim gojencem prav domače nadomeščal za čas šolskih študij rodni krov. Saj tu salezijanci vzgajajo in poučujejo po vzgledu in navodilu sv. Janeza Boska, ki je znal svojim zavodom vlti in ohraniti blagodejno, zdravo ozračje domačnosti.

Zavod sprejema v svojo gimnazijo, ki obsega prvih pet razredov, zdrave, dobre fante, predvsem tiste, ki čutijo veselje do duhovskega in redovnega stanu. Vsako leto delajo izpite na realni gimnaziji v Murski Soboti. Uspehi so nad vse zadovoljivi. Za leto 1940. je splošen izid naslednji: od 120 dijakov je 21 odličnih, 62 prav dobrih, ostalo dobri razen 10 popravnih izpitov. Padel ni nobeden.

Zavod omogoča študiranje tudi tistim, ki radi kakršnegakoli vzroka niso pravočasno začeli z učenjem, pa čutijo veselje do duhovskega poklica, a jim je radi starosti zaprta pot v javno gimnazijo.

Mesečnina je vkljub dobri oskrbi zelo zmerena. Prostora je za 120 gojencev.

Prošnje je naslavljati na ravnateljstvo Marijanišča, p. Veržej.

Sprejem v Dijaški zavod v Kranju.

V Dijaški zavod v Kranju se sprejemajo zdravi, dobri dijaki, ki obiskujejo tukajšnje državno realno gimnazijo. V zavodu imajo za primerno ceno vsa oskrbo in tudi pomoč pri učenju.

Pred vsem si vodstvo želi dobrih kmečkih sinov, ker so se prav ti izkazali kot najtlačnejša opora slovenskemu narodu, iz katerega so izšli.

Za sprejem se lahko oglasi pismeno in prilože krstni list, ali pa osebno do 31. julija.

KRANJ

Smrtna kosa. Letošnjo spomlad je imela smrt v naši župniji zelo obilo žetev. V nedeljo so pokopali Mihelčiča Matevža, dolgoletnega vodovodnega instalaterja pri kranjskem vodovodu, ki je umrl v petek po hudi bolezn. Pomnila ga je vsa okolica, saj ga je opravek pri vodovodu privedel v sleherno vas, koder imajo vodovod. Bil je miren, marljiv in povsod priljubljen. Za njim žaluje žena in otroci, ki so že vsi preskrbljeni. — V tork je pa na Kokrškem bregu umrla 35 letna Vilma Požgaj, hčerka posestnika in knjigoveza. Bila je dolgo časa v bolniški postelji. Pokopali so jo v četrtek popoldne. To je letos v Požgajevi rodbini že tretji smrtni slučaj.

Licitacija za dobavo gramoza za kranjski sodni okraj se vrši v ponedeljek 24. junija ob 9. uri dopoldne v pisarni okrajnega cestnega odbora v Kranju. Licitacija za tržiški sodni kraj pa se vrši v tork 25. junija ob 10 uri dopoldne pri podnačelniku cestnega odbora g. Femcu v Trzinu.

Ljudski dom podirajo. Poročali smo že, da bo letos Ljudski dom povečan. Zaenkrat podirajo steno proti župnišću in teraso nad dvorano. Na vrhu klopjejo in betonirajo temelje za novo zunanjo steno. Dom bo razširjen na vrt za 250 m.

Vsi absolvirani bolničarji in bolničarke letošnjega tečaja v Kranju se pozivajo, da se zglase v nedeljo dne 23. junija ob 9 uri dopoldne v važni zadevi v gimnaziji. Udeležba je strogo obvezna!

Sreski odbor društva Rdečega križa v Kranju. Darujte za rdeči križ! Sreski odbor Rdečega križa v Krži organizira po navodilih nadrejenih odborov tudi v Kranju zbirko posteljnine, telesnega perila, obvezil itd., ki jo mora imeti pripravljeno za vsak slučaj. Pogledajte v vaše zaloge in pripravite, kar lahko utrpite in bi moglo služiti svojemu namenu. Kdor pa ničesar ne bi mogel darovati v blagu naj se oddolži z denarnim prispevkom.

Glavna nabiralna dneva bosta v petek 28. in v soboto 29. junija. Zbrale bodo naše vrle bolničarke, ki že sedaj kažejo s tem svojo pripravljenost za naloge Rdečega križa. Naj ne bo nikogar, ki bi odklonil svoj prispevek v prid Rdečega križa, ki v sedanjih dobih še bolj potrebne vsestranske pomoči, ako naj bo kos svoji visoki nalogi. Hvala vam že vnaprej!

Davčna uprava v Kranju razglša: Z dnem 27. 6. 1940 postuje davčna uprava že v novih prostorih na Mencingerjem trgu št. 1, II. nadstropju (bivša tovarna „Ika“).

Radi selitve se davkoplachevalci in ostale stranke opozarjajo, da blagajna v času od 25. do 26. junija ne postuje in naj se za ta čas poslužujejo vplačil počtom pošte.

Tudi v ostalih davčnih zadevah se bo v teh dveh dnevih poslovalo samo v najnujnejših primerih.

Razstava meščanske šole je bila prav lepa in je tudi zelo lepo uspela. Odprta je bila v nedeljo dopoldne in v ponedeljek dopoldne. Obiskovalcev je bilo oba dneva, zlasti pa v nedeljo veliko. Posebno pozornost so vzbujali krasni izdelki prtičev, perila in drugih predmetov ki so jih naredila dekleta. Pa tudi deška ročna dela so pokazala, da je šola gojila vse leto koristen in praktičen pouk. Vsakdo, ki je razstavo ogledal, se je lahko prepričal, da je šola dosegla res lepe uspehe, h katerim ji je treba le čestitati.

Berite in širite „Gorenjca“

Poslužujemo se

»PUTNIKA«

V KRANJU

Vozne karte stanejo točno toliko kot na postaji, dobite jih dan, dva ali več pred odhodom, ako sta zadržani, lahko karto vrnete.

Preden se podate na pot, pridite na brezplačen posvet

k »PUTNIKU«

Na mejah

V cerkvi na Savi so bila minul teden dokončana dela pri popraviljanju notranjščine. Renovirani so vsi oltarji, zmito in popravljene vse oltarne slike. Zlasti kameniti veliki oltar, s katerega so bili sneti razni poznejši (neoriginalni) okraski in venci električnih žarnic, je spet prišel do polnega izraza s svojo umetniško lepoto. Sedanja električna razsvetljava je tako urejena, da žarnice ni videti. Z zakritimi žarnicami sta razsvetljeni obe oltarni stiki. Zlasti razsvetljava zgornjega dela oltarja in gornje slike je prav dobra. Celotni oltar bo dobil še razsvetljava od skritih reflektorjev nad prvimi slopi v ladji cerkve. — Iz podstrešja je bil prenešen nekdanji tabernakelj ter renoviran. Na lepem oltarju učinkuje kot biser celotnega oltarja. Prejšnji ta-

bernakelj je sedaj nameščen na stranskem oltarju sv. Antona. — Prebeljene so stene cerkve. S sten so bile snete razne darovane slike, ki so zelo motile prvotni okras in slog cerkve. — V harmoniji z glavnim oltarjem je prenovljena tudi prižnica. — Tako je postala savska cerkev spet lepa hiša božja, v kateri se bodo verniki toliko rajši zbirali k molitvi in službi božji.

Monte Carlo naših upokojencev je dovršen. Prejšnji teden se je namestila notranja oprema.

Novo zajetje vode za novi vodovod za Pod Mežakljo se bo začelo graditi. Delo je prevzel zidarski mojster Novak. Gradnja rezervoarja še ni oddana. Stal bo v bližini Monte Carla na pobočju Mirce.

ŠKOFJA LOKA

Ali res nič ne pomagaj! Šoferji so res svoje vrste ljudje. Nešteto krat smo jih že prosili po časopisih in osebno, bili so že nešteto krat kaznovani vsled prehitre vožnje, a ne pomagajo ne lepa in ne grda beseda, donarna in ne zaporna kazen. Šoferji divjajo z avtomobili in motorji po naših ozkih cestah kot nori. Ne ovirajo jih ne klanci, ne ožina cest, ne ovinki, sploh nič. Za avtomobilska znamenja imajo posmeh, za stražnika ali orožnika po surovo besedo. Pešci in vozniki so reveži pred njimi. Lahko rečemo, da morata imeti pešec in voznik oči zadaj in spredaj, pa sta na cestah še vedno v smrtni nevarnosti. Prav poseben primer divjanja šoferjev s svojimi vozili se je zgodil te dni. Po Lahovem klancu navzdol sta mirno stopali dve osebi. Navzgor pa sta v divjem diru privozila dva avtomobila kar vstric. Skušala sta prehiteti drug drugega. Po vsej dolžini klanca sta vozila drug ob drugem. Nista pa prav nič pazila na pešce. Dotični osebi sta se ognili prav v občestni jarek. A tudi to ni bilo dovolj. Avtomobila sta privozila mimo, da je obe osebi vrglo ob breg. K vsej sreči se ni zgodilo nič hujšega, lahko pa bi se pripetila smrtna nesreča.

Skrajni čas je, da se temu divjanju napravi konec.

Grozeča nevarnost. Pri Heinricherju na kolodvoru kopljejo jama, kjer bo zgrajeno protiletalsko zavetišče. Čez to jama pa so zgradili leseno streho iz desk, da bi delavci lah-

ko delali tudi v slabem vremenu. V petek pa se je velika količina gramoza vsula iz stene in podrla bi se tudi streha. Delavci so v prvem strahu pobegnili iz jame, a nato so hitro s koli podprli streho, gruše pa odstranili. Če bi se odtrgala večja količina gramoza bi najbrže ostali vsi delavci šest po številu. spodaj.

Kdor zida hišo

mu zasteklim hišo po konkurenčnih cenah. — Pri plačilu šip v naprej še po stari ceni

F. Hlebš steklarina Kranj

NAKLO

Svoji k svojim! Kmečki denar v kmečke posojilnice! Tega naj bi se spomnili zlasti tisti, ki so dobili te dni dvetretjinsko odškodnino, izplačano za novo državno cesto vporabljeni svet. Vložili naj bi svoje prihranke v domačo naklansko hranilnico in posojilnico, ki se je pretoklo leto tudi velikodušno spomnila naklanskih faranov, ko je z znatnim darom prispevala za cerkevna popravila.

Gospodarstvo

Hlevski gnoj in gnojnica

s podnaslovom „Ureditev gnojišč in gnojničnih jam“ je naslov novi knjigi, ki jo je izdala Kmečka zbornica. To prezanizivo knjigo za našega kmeta je spisal mladi ing. agr. g. Jože Suhadolc. Stane samo 8 din.

Vas je vir slovenske narodne moči in kmetijstvo osnova našega narodnega imetja. Kmečki stan tvori jedro našega naroda. Da bo pa to jedro naroda ostalo zdravo in močno, moramo predvsem skrbeti, da bo kmet trden in neodvisen. To pa bo dosegel le tedaj, če bo vodil svojo kmetijo res dobro in smotno. Za umno in smotno kmetovanje je potrebno danes marsikaj, a med najvažnejše spada nedvomno pravilno gospodarjenje z gnojem. Veliko število slovenskih rekov in pregovorov, ki je v zvezi z gnojem, dokazuje, da so neš kmetje že od nekdaj cenili velik pomen gnoja za proizvodnjo, navzlic temu pa mnogi še danes ne znajo z njim pravilno ravnati. Naš slovenski kmet še danes nima pravilno urejenih gnojišč in gnojničnih jam tako kakor zahteva moderno gospodarstvo, da bi mogel čim najkoristneje izrabiti ti dve važni gnojili. Pisec je vse to nazorno razložil, s slikami in skicami pokazal, kako bi po naših razmerah moglo in moralo biti.

Knjiga je razdeljena v tri dele: Prvi del govori o sestavi hlevskega gnoja in gnojnice, o spremembah gnoja od proizvodnje do uporabe, o spravljanju gnoja iz hleva in nadaljnje ravnanje z njim in potem o različnih načinih konzerviranja gnoja. Nato po istem redu razpravlja o gnojnicah. Drugi del tvori razlaga gnojišč in gnojničnih jam o njih velikosti, položaju in graditvi. Tretji del pa o črpkah, o sodih in o vozu za razvažanje gnojnice. Na platnicah knjige je slika prijazne slovenske kmetije. Knjiga je pisana v zelo preprostem tonu. Nad vsakim naslovom v knjigi je na tvarino se nanašajoč narodni pregovor, ki vsebinski daje močan poudarek in zanimivost. N. pr.: Gnoj in gnojnica nista svetnika, vendar delata čudeže, ali Pokaži na gnojišče in povem Ti, kakšen kmetovalec si, ali Če se iz gnoja kadil, grunt gori, in Gnoj z dvorišča deklela od hiše, kadar je čas za to, itd. Knjiga se zelo lahko čita in pred bralčevimi očmi se kar odpira cel niz novih spoznanj in novih pogledov o tej do sedaj tako malo obravnavani stvari. Vsak slovenski kmetovalec bi moral to knjigo imeti v svoji hišni knjižnici, poleg ostalih gospodarskih knjig. Imeti bi jo morale vse kmečke gospodarske institucije. Vsaka slovenska živinorejska, poljedelska in mlekarstva zadruga, hi morala svojim članom preskrbeti to knjigo. Napisal jo je človek, ki je zrastlel iz kmečke grude.

Mislimo, da imamo dobro urejeno gnojišče in gnojnične jame, ko pa prečitamo to knjigo, vidimo, kaj še vse manjka in kaj bi se moralo

popraviti, da bi se gnoj in gnojnica čim racionalneje izrabila. Pisec nam podaja tudi mnogo novih načinov, kako se z manjšim trudom kakor do sedaj, doseže večji uspeh. Slovenski gospodar, vzemi to knjigo, ne bo ti žal!

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglasih se plača D. 0-50. Najmanjši znesek je 8 D.

Važno! Modroce, otomane, spalne divane itd, izdeluje solidno in po nizki ceni **BERNARD MAKŠ**, tapetnik — Na skali št. 5. (v hiši g. Šipica)

Kupci in prodajalci hiš, stavbnih parcel, gozdov in travnikov ali posestev zglasite se pri meni. Dam Vam brezplačno informacije po Vaši želji. — Nakup in prodaja nepremičnin v Kranju L. Rebolj.

Krepkega kmečkega fanta poštenega in pridnega, starost 14 — 16 let sprejme restavracija „Peterček“ Kranj.

Tristanovanjska hiša blizu Kranja naprodaj. Ponudbe na upravo „Gorenjca“ pod „Nova“.

Tečno domačo hrano event. tudi s stanovanjem išče uradnica. Ponudbe pod „Hrana“ na upravo lista.

Iščem skromno stanovanje za 1. julij pri poštni družini v Kranju, kjer bi imeli šivalni stroj za šiviljo. Naslov v upravi.

Šivilja išče pomočnico v Kranju. Naslov v upravi lista.

Odda se opremljena soba za enega ali dva stanovalca preko velikih počitnic, ali tudi še nadalje. Naslov v upravi lista.

Kolesa nova in rabljena kupite po neverjetno nizkih cenah samo pri tvrdki Julij Zevnik, Stražišče.

VINA

dolenjska, štajerska in sploh vseh vrst, kupite pri Centralni vinarni v Ljubljani - Frankopanska ulica 11.

Elektrovarjene štedilnice, kakor tudi vse ostale ključavničarske dela izvršuje v strokovni izdelavi **R. FLORJANČIČ** ključavničar **KRANJ**

Joža Herfort:

7

SIN ČRNIH GORA

Vidiš takole je moje delo, mu je govoril spotoma, pečam se samo z grdimi, skoro gnusnimi živalmi in moje delo je nevarno, pa ga prav zavoljo tega ljubim. Če bi mogel, bi šel v svet, daleč, daleč, da bi mogel preizkusiti in najti še drugih novih strupov, ki jih še ne poznam in da bi potem izdelal serume. Tako pa je moje delo več ali manj brezplodna igra majhnega dečka, ki postavlja na potoku mlinčke in misli, da bo mlet žito. Suho se je nasmehnil in sedel na klop zraven Alme in Marka.

— Ven iz mesta, to je moj načrt! jima je dejal Marko, ko sta ga vprašala, kam naj bi šli. „In orle, Marko, bom dobil mladiča? Veš rad bi ga imel, da bi me kratkočasil sredi mojega dela, sredi tega brezplodnega ubijanja, ki mi jemlje moč in voljo dan za dnem!“ Trpko, doživeto je govoril, prošnja je bila v njegovem glasu.

„Kaj pravite pa vi Alma“ je vprašal Marko. „No, saj bo menda tudi meni v zabavo, kaj ne Fred?“

„Na vsak način!“

In ko je videl Marko proseči Almin pogled se je dokončno vdal, bil je trenutek, katerega se je kasneje še tolikokrat kesal.

„Dobro, peljal vaju bom v Črne gore, do gnezda bomo šli in plezali po orle. Morda jih bomo šli samo obiskati, morda samo vznemiriti, ali pa bomo tam pustila samo malo kože, katero bo-

mo opraskali in zaznamovali skale, koder bomo plezali.“ je razlagal Marko.

„Še nisi bil pri gnezdu?“ ga je vprašal Fred. „Nikdar še in nikdo še ni bil pri gnezdu, še one, ki so bili pri jezeru ti seštejem na prste ene roke.“

„Bomo torej rabili cepine in vrvi?“

„Vsekakor. Tudi šotore moramo vzeti s seboj, zakaj najmanj dva dni bomo na sedlu taborili, če bo šlo vse gladko in po sreči. Računaj pa, da bomo zunaj lahko ves teden.“

„No, toliko imam časa! Si ti tudi za to Alma?“

„Zakaj ne, saj sem prosta in očeta lahko mirno pustim v mestu, saj se ne bo dolgočasil. Ob meni samo molči, čita in premišljuje. Na jesea pa itak misli iti domov na grad, jaz bom pa najbrž v mestu do Božiča.“

„O tem bomo govorili drugič. Kdaj greš ti Marko, da pripraviš vse potrebno?“

„Najbrž še danes. A ti? Oziroma vidva?“

„Jutri enkrat bi prišla, točno ne vem, sicer te pa že najdeva. Ne mudi se pa itak ne!“

„Pridem lahko na kolodvor!“

„Ni potreba ker imam še dela pa ne vem, kdaj bom končal.“

„Torej, tovariša na svidenje!“

Opoldne je Marka odpeljal vlak v gore, Fred pa se je zaprl v delavnico in okna so žarela pozno v noč.

Sonca polno nasmevano jutro. Žito je zorelo, palilo, žgalo se je v soncu čez dan, v jutrih je sonce pilo močno roso. Markov dom je ves bel blestel v soncu, lična bela hišica se je cesti skrila za drevje, vendar vesela nagajivo kukala skozi zelene listne zastore, kot bi se ozirala na belo cesto, ki je tekla daleč v širni svet. Marko se ni niti spočil in prespal, tako redko je prihajal domov, pa se že spet odpravljal v gore. Kako skrbno se je pripravilj ono jutro, kako vestno je pregledal vrvi, puško, cepin, kako je zlagal šotor! Matič ga je opazovala s tiho zvedavostjo. Hodila je iz hiše v kuhinjo, iz kuhinje na vrh, ho-

tela je s tem pripraviti Marka, da bi povedal, čemu gre tako urno od doma, če gre sam, čemu jemlje šotor, cepin in vrvi. Toda Marko je bil odkar se je predzadnjič vrnil iz mesta mrk, tih, ni imel več one miline glasu, osoren je postal, sam v se zaprt. Premagalo jo je, obrisala si je roke ob predpasnik, uprla vele roke v bok in dejala:

„Marko greš za dolgo v hribe?“

„Ne vem, mati,“ je bil kratek odgovor.

„Greš sam?“

„Ne, še dva iz mesta gresta, gospod in gospodična. Danes prideta, pa moram imeti vse nared, ko prispeta.“

„Pa po kaj greste v gore?“

„Po orle!“ je odskano dejal.

„Jezus, pa ne na Smrtno peč?“

„Da tja, ker drugje ne gnezde več.“

„Marko, za Kriščevo voljo nikar! Ne poznaš „Črnih gora!““

„Bolje kot ve že, sicer pa ne bom sam.“ Zasukal se je na peti in šel urno na podstrešje.

Ves dan je bila mati v skrbeh. Iz oči se ji je zrcalil strah. V Črne gore, no tja je šel že velikokrat, je govorila sama s seboj, toda na Smrtno peč. Bog varuj! Nihče še ni šel tja, nihče ne pride živ z nje. To je vedel že njen oče, to vedo vsi. Marko je neugnan, neizkušen. Ubil se bo! Jo je zabolelo in stisnilo za grlo.

Prav v opoldanski vročini sta prišla Fred in Alma. Vsa vroča in utrujena. Zgovorna sicer in vljudna, toda mati je molčala in skoro s strahom opazovala nabito polne nahrbtnike, cepine in puške.

„Samo v pogubo so mu meščani, samo mesto ga žene v Črne gore. Nikdar ne bi sam šel, če ne bi bilo teh, na Smrtno peč, nikdar!“ Tih je zaihteila, ko se je tako potožila možu.

„Ne emeri se, saj so previdni, gibčni in spretni pa tudi dovolj. Ne vidiš li, da gre tudi gospodična z njima!“ jo je možato tešil.